

ШКІЛЬНИЙ світ

**ШКІЛЬНИЙ
світ**
ЕКСПЕРТ
у галузі освіти

За сприяння Міністерства освіти і науки України,
Національної академії педагогічних наук України

№ 15 (743), серпень 2016

Видається із вересня 1997 року 2 рази на місяць

СПЕЦВИПУСК

Шлях до майбутнього.
Професійне самовизначення
старшокласників

ВКЛАДКА «МУЗИКА»

Орієнтовне календарно-
тематичне планування
змісту уроків за програмою
«Мистецтво» на II семестр
8 клас

*Своєю справою людина має займатися так,
немов допомоги їй шукати ніде.*

Джордж Севія Галіфекс

Спецвипуск: Шлях до майбутнього

У номері

СПЕЦВИПУСК

Бібліотека фахівця	5
Вимоги професії до людини. Матеріали до годин спілкування для учнів 9—11-х класів	7
Помилки у реалізації кар'єри. Година спілкування для учнів 10—11-х класів	10
Навчання за кордоном: від мрії до дії. Година спілкування для учнів 9—11-х класів	15
Створюємо підприємство: бізнес-план. Година спілкування для учнів старших класів	27
Образ професіонала. Година спілкування для учнів 10—11-х класів	33

У вкладці

Музика

Орієнтовне календарно-тематичне планування змісту уроків за програмою «Мистецтво». II семестр, 8 клас (відповідно до підручника «Мистецтво, 8 клас» Л. Г. Кондратової)	1
Головна пісня держави. Урок музичного мистецтва, 4-й клас	10
Стиль у мистецтві. Урок мистецтва, 8-й клас (за новою програмою відповідно до підручника «Мистецтво, 8-й клас» Л. Г. Кондратової)	12

У наступному номері

- **СПЕЦВИПУСК**
Виховуємо грою.
Ігрова програма
з національно-патріотичного
виховання учнів

У вкладці

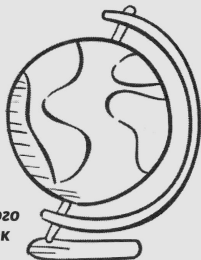
«Образотворче мистецтво»

- **Розробки уроків для 8-го класу за новою
програмою:**
Гармонія і досконалість Еллади (уроки 1—2)
Велич і могутність Давнього Риму
(урок 3)

Навчання за кордоном: від мрії до дії

Година спілкування для учнів 9—11-х класів

Попри суперечливі думки, отримати освіту за кордоном може кожен українець. Звісно, що старання, наполегливості та зусиль від прийняття рішення до його реалізації знадобиться багато.

Яку інформацію потрібно знати для прийняття такого важеного рішення? Як знайти й обрати освітній заклад? Як уникнути помилок при вступі до навчального закладу за кордоном?

Людмила ГРИЦЕНОК, молодший науковий співробітник лабораторії трудового виховання Інституту проблем виховання НАПН України

Мета: ознайомити учнів із перевагами та труднощами навчання за кордоном; здобути навички пошуку та аналізу інформації про отримання освіти за кордоном; стимулювати пошукову активність; виховувати наполегливість, акуратність.

Обладнання й матеріали: дошка або фліпчарт із фломастерами, папір, писемне приладдя, роздруковані додатки: А — про освіту в окремих країнах, Б — роздруковані (залежно від кількості міні-груп) матеріали із сайтів освітніх агенцій (можна завчасно дати завдання групам учнів самостійно підготувати такі матеріали); плакати або презентації з основними алгоритмами: «що треба знати про навчання за кордоном», «пакет документів для вступу», «пам'ятка вступників».

(Зважаючи на великий обсяг інформації, заняття бажано проводити в інтерактивній формі «дискусія — презентація»). Заняття складається з двох частин: 1 — збирання й аналіз інформації про навчання за кордоном; 2 — етапи підготовки до вступу.)

Хід години спілкування

Учитель. Світ глобалізується. Вже нікого не дивує, коли молода людина обирає місце навчання далеко від домівки, часто навіть зовсім на іншому континенті. Зважаючи на те, що попри певні труднощі освітня міграція не йде на спад, у такого способу набуття освіти та професійної підготовки є суттєві переваги.

Вправа «Плюс і мінус»

Учитель. Зараз підготуйте розкреслений вертикально навіпіл аркуш паперу (одночасно розкреслюємо навіпіл дошку або аркуш фліпчарту і позначаємо ліву колонку знаком «+», а праву знаком «—»).

Запишіть на ньому зліва переваги, а справа (під знаком «—») — труднощі чи, можливо, недоліки навчання за кордоном. Не переймайтеся правильністю чи повнотою відповіді, пишiть, як думаєте, далі ми ще будемо доповнювати цю таблицю.

(Пауза для виконання завдання не більше ніж 4 хв.)

Учитель. Спробуймо узагальнити наші уявлення про освіту за кордоном.

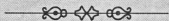
У кожному ряду по черзі перший учень виходить і зачитує пару «превага-недолік», записуючи її на дошці (чи фліпчарті).

Якщо у вас у таблиці є відповідна інформація, можливо, трохи інакше сформульована, ви її підкреслюєте (можна уточнювати), якщо немає — дописуєте. Якщо ви не згодні з твердженням товариша, однак записуєте і позначаєте знаком питання «?»

Наступний учень озвучує зі свого аркуша ту пару (або хоча б одне твердження), яка ще не підкреслена. Якщо у вас уже немає варіантів, передаєте хід наступному, в кого ще є не підкреслені записи, поки не вичерпаємо всі варіанти.

УВАГА!

У процесі заповнення може відбуватися невелике обговорення, уточнення вчителем окремих формулювань, але важливо не затягувати цей етап. Коли таблиця заповнена і варіантів не залишилось, учитель узагальнює, доповнює, використовуючи на свій розсуд наведену нижче інформацію, нагадуючи, в разі потреби, що можна дописати чи виправити.

Не забувайте, що розуміння «позитиву» та «труднощів» може відрізнятися залежно від очікувань, намірів, ресурсів та цінностей кожної дитини. Не треба наполягати на однакових формулюваннях. Важливо, щоб ди-

тина вписала в довільній формі щось важливе «для себе».

Учитель. Як бачимо, йдеться не так про труднощі, як про певні труднощі навчання за кордоном. Але, якщо ви мрієте навчатись в іншій країні, труднощів боятися не варто. Просто до цього питання потрібно підходити серйозно, тверезо оцінювати свої сили і пам'ятати, що навчання за кордоном — це серйозна праця, а не туристична подорож, вечірки і веселощі.

Міні-лекція «Структура освіти за кордоном»

Учитель. Отже, уявімо, що ви зважили всі «за» та «проти» і вирішили, що варто спробувати. Ну що ж, для початку непогано б дещо дізнатися про структуру освіти за кордоном. Найчастіше вона складається з таких етапів: бакалавріат, магістратура та програми MBA.

• **бакалаврат (BA, BSc).**

У різних країнах і за різними напрямками терміни підготовки бакалаврів різняться — від 4 до 6 років. У Європейському Союзі, Канаді та США — 4 роки, але у медичних напрямках підготовки зазвичай від 5 до 6 років. Після отримання ступеня «бакалавр» випускник має право працювати за фахом і займати посади, що вимагають вищої освіти, а також має право продовжити навчання за бажанням в магістратурі.

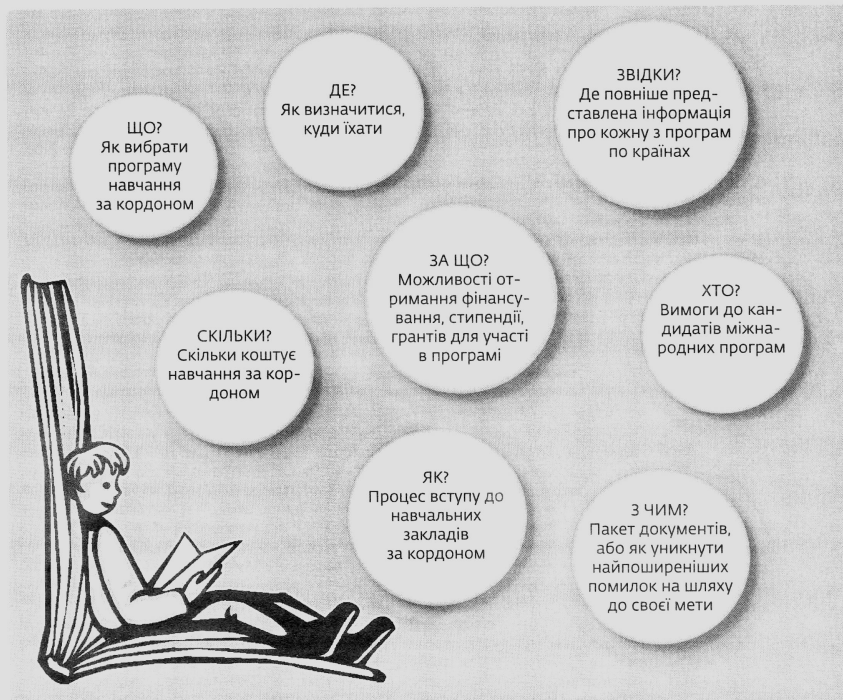
• **магістратура (MA, MSc, LL.M, MBA, M.Div).**

У Північній Америці та Європейському Союзі більшість випускників вищих навчальних закладів після бакалаврату не продовжують навчання в магістратурі, бо бакалаврат є підтвердженням повноцінної вищої освіти. Продовжують навчання в магістратурі здебільшого студенти, які планують займатися науковими дослідженнями або педагогічною діяльністю у ВНЗ.

Презентація «Що треба знати про навчання за кордоном» (використайте слайд або запишіть на дошці ключові слова)

1. ВИБІР ПРОГРАМИ НАВЧАННЯ

Яку освіту ви хочете отримати? Академічну чи прикладну? Польща, наприклад, запрошує українців ще й до технікумів на технічні спеціальності. Чи, може, ви хочете підготуватися до вступу, поліпшити знання іноземних мов? Життя в іншій країні, де інша культура, де говорять іншою мовою, як правило, найкращий спосіб вивчити мову, особливо, якщо у вас вже є які-небудь базові знання. Вільне володіння іноземною мовою є неоцінен-

ним плюсом, коли багато компаній виходять на міжнародний ринок. Навчальні програми не обмежуються тільки вищою освітою за кордоном, агенції пропонують навчання в мовних школах, середню освіту за кордоном, підготовчі курси для вступу в університети за кордоном, програми MBA та освітні тури для дітей на канікулах.

Отже, **ЩО?** — це ваші бажання і наміри. Запишіть, будь ласка, на аркуші паперу поруч зі словом «ЩО?» варіанти свого вибору.

2. ВИБІР КРАЇНИ НАВЧАННЯ

- 1 етап — «профорієнтаційний» — ким бути?

Визначити свої ресурси, схильності, здібності, мету, наміри, очікування, способи здобуття освіти тощо. Це можна зробити самостійно або на спеціальних уроках, можна звернутися до шкільного психолога або в центр зайнятості.

- 2 етап — «географічний» — де здобути освіту?

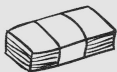
Вибір країни навчання можна зробити, відштовхуючись від вартості навчання, існування стипендій, спеціальностей та особистих уподобань. Зверніть увагу на клімат (як вплине на ваше здоров'я) та особливості ринку праці (краще вчитись у тому регіоні, де можна працювати).

Більшість країн можна умовно поділити за спеціальностями, в яких вони визнані лідерами: США — це дослідницькі стипендії та бізнес-освіта, Великобританія — економіка та наука, Франція — інженерні спеціальності, Швейцарія — готельно-ресторанний бізнес та дипломатія, Італія — мода та дизайн, Чехія — медицина, ІТ та туризм, Німеччина — технічні спеціальності (архітектура, екологія, машинобудування).

Отже, «ДЕ?» — це результат узгодження ваших мрій побувати в певній країні, особливостей освітньої системи країни чи конкретного закладу та ваших можливостей (фізичних, фінансових, культурних, інтелектуальних тощо).

Поки що запишіть, на що ви звернете увагу при виборі країни навчання (аналогічно запишемо пункти на дошці). А тепер укажіть, «ДЕ» ви хотіли б навчатися. Це знадобиться для гри.

3. ОПЛАТА НАВЧАННЯ ЗА КОРДОНОМ

Якщо ви обираєте приватний ВНЗ за кордоном, вам доведеться оплачувати повністю своє навчання. Виходом із цієї ситуації може бути робота під час навчання за кордоном або отримання стипендій і грантів. Якщо ви не можете оплачувати навчання, вам необхідно спробувати отримати стипендію або знайти організацію чи спонсора, які погодяться оплачувати ваше навчання.

Вищу освіту за кордоном можна отримати і безкоштовно. У багатьох країнах Європи вищу освіту можна отримати безкоштовно або умовно безкоштовно (внести близько 500—1000 євро на рік) навіть для українців. Ви можете отримати прекрасну освіту безкоштовно у ВНЗ Чехії, Польщі, Німеччини, Франції та Швеції. У цих країнах знаходяться найстаріші університети Європи — Ягеллонський університет у Кракові, Карлів університет у Празі, найстаріший в Європі Страсбурзь-

кий університет у Франції і багато-багато інших. Сорбонна (Франція) і університет Гумбольдта в Берліні (Німеччина) зараховують іноземців безкоштовно. А шведські університети пропонують безкоштовну вищу освіту не тільки шведською, а й англійською.

Вища освіта у Великобританії завжди була зразком високої якості і високих цін. Але ви можете вчитись у Великобританії дешевше, якщо оберете університет не за рівнем престижності, а за якістю освіти.

Має значення можливість працювати під час навчання за кордоном і після нього. Наприклад, диплом про вищу освіту у Великобританії дозволяє працювати у Великобританії протягом двох років після закінчення навчання, це можливість отримати досвід роботи відразу після закінчення університету.

«СКІЛЬКИ?» — це ваша поінформованість про фінансові умови навчання, проживання, витрати на переїзд, можливість підробітку, — результат цілеспрямованого пошуку.

4. ОТРИМАННЯ СТИПЕНДІЙ І ГРАНТІВ

Університет Уельсу пропонує стипендію на навчання у Великобританії для українських студентів строком на один рік (безкош-

товне проживання), а можливість працювати під час навчання дає змогу студентам оплачувати своє навчання за кордоном самостійно.

Для отримання стипендій і грантів слід звертатися в спеціалізовані фонди або безпосередньо до університетів. Освітні фонди бувають не лише міжнародні, наприклад фонд Віктора Пінчука вже надав гранти на навчання

за кордоном у 200 найкращих університетах світу.

«ЗА ЩО?» — можуть підказати й освітні агенції, сайти офіційних установ та програм обміну.

5. ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ ПРО ОСВІТУ ЗА КОРДОНОМ

От ми поступово підійшли до питання «ЗВІДКИ?».

Як ви думаєте — звідки брати необхідну інформацію?

(По можливості, коротко запишіть відповіді учнів.)

Джерелами інформації про освіту за кордоном є, передусім, люди (інформація від знайомих, представників агенцій, що відвідують школи, осіб, які навчалися за кордоном тощо), освітні виставки, публікації та передачі в ЗМІ, Інтернет-сайти.

Виставка «Освіта та кар'єра»

Перша та найбільша освітянська виставка, яка традиційно розміщується на двох поверхах Українського дому (вул. Хрещатик, 2). В ній щорічно беруть участь понад 50 закордонних вищих навчальних закладів. Із 2008 року, згідно з дорученням Кабінету Міністрів України, має статус міжнародної. Програмою виставки передбачено проведення семінарів та «круглих

столів» з проблем міжнародної співпраці в галузі освіти та впровадження сучасних технологій, презентації вітчизняних та закордонних навчальних закладів, молодіжних програм, програм обміну студентами та учнями, вивчення досвіду співпраці з європейськими країнами у галузі освіти та працевлаштування молоді. Офіційний каталог про закордонні навчальні заклади безкоштовно розповсюджується серед відвідувачів виставки.

Не менш популярними стали **Міжнародні виставки «Сучасні заклади освіти» та «World Edu»**, на яких можна отримати інформацію про українські та закордонні навчальні заклади й освітні агенції, традиційно розміщуються у Київському Палаці дітей та юнацтва (вул. І. Мазепи, 13).

Інформацію про умови оплати навчання в різних закордонних навчальних закладах можна знайти також на сайтах, що надають інформацію про вищу освіту в Україні та за кордоном:

Сайти освітніх агенцій, що надають професійні консультації та здійснюють супровід з будь-яких питань закордонної освіти: (краще показати слайд або роздати листівки, в разі наявності доступу до Інтернету можна продемонструвати послуги одного з сайтів чи включити декілька скріншотів до презентації. Це може бути і підготовленим заздалегідь домашнім завданням когось із учнів. Орієнтуйтеся на власні можливості).

<http://owl-study.com> (Агенція Міжнародних Освітніх Програм O.W.L. (Open World Learning) тощо).

<http://www.a-priori.kiev.ua> (Освітнє агентство "A-npriori")

<http://www.infostudy.com.ua> (InfoStudy)

<http://www.dteducation.com> (Domar Travel Education)

<http://www.etravel.com.ua> (Esperanto Study Travel)

<http://www.dec-edu.com> (Освітня агенція DEC education)

<http://www.studinter.com> (Центр освіти за кордоном Students International)

<http://www.istudy.com.ua> (Агенція Istudy)

Актуальну інформацію про різноманітні фонди і гранти можна знайти на сайті: <http://www.marketplace.org.ua/pmd/donorsonweb/index.jsp>.

На англomовному сайті <http://www.topuniversities.com/student-info/studying-abroad/information-international-students>, наприклад, надається інформація про кращі пропозиції для іноземних студентів.

<http://unistudy.org.ua> (UNISTUDY: міжнародні освітні програми та навчання за кордоном), <http://osvita.eu> (Центр Європейської Освіти), <http://vnz.org.ua/osvita-za-kordonom/reiting>

(інформаційно-аналітичний портал про вищу освіту в Україні та за кордоном), <http://owl-study.com> (Агенція Міжнародних Освітніх Програм O.W.L. (Open World Learning) тощо.

6. ВИМОГИ ДО КАНДИДАТІВ НА МІЖНАРОДНІ ПРОГРАМИ

Тепер ми маємо відповісти на таке питання: «ХТО?» може навчатися в закордонному закладі.

У відборі кандидатів на міжнародні програми передусім ураховуються такі критерії (тут можете обговорити свої можливості і намітити шляхи удосконалення).

1. Знання мов (скільки, на якому рівні, чи відповідає вимогам обраного вишу).

2. Освіта (успішність, рівень).

3. Проактивність (активна громадська позиція, хобі тощо).

4. Відповідність політиці обраного (бажаного) університету, фонду чи організації.

5. Гарантії повернення додому.

6. Якість підготовки типових документів (від 2 до 50 стор.)

7. Досвід, вік, країна проживання.

7. ПАКЕТ ДОКУМЕНТІВ ДЛЯ ВСТУПУ. ЯК УНИКНУТИ ПОМИЛОК

Настала пора познайомитися «з ЧИМ?».

Ми маємо звертатися по отримання права на навчання за кордоном. Пакет документів для вступу, мабуть, найважливіша складова при вступі до ВНЗ. Кожен ВНЗ може вносити незначні корективи, доповнюючи або скорочуючи цей список, але **стандартний пакет документів включає:**

заявка (application) складається в середньому з 5—15 сторінок. Заявка індивідуальна для кожного ВНЗ. Містить біографічну інформацію про студента, освіту, досвід роботи, наукові та інші досягнення, хобі і т.д. Може містити завдання для невеликих есе та питання, що потребують розгорнутих відповідей і т.п.

Рекомендації (letters of recommendation) Залежно від вимог програми їх повинно бути 2—3 або від викладачів ВНЗ, наукових керівників у МАН або ВНЗ, якщо ви вступатимете на навчання після 1—2 років навчання в українському виші (що часто практикується), або від начальника на роботі, або як із роботи, так і з місця навчання. Рекомендації грають значиму роль при вступі у вузи, особливо на магістерські, MBA і програми аспірантури / докторантури, тому потрібно заздалегідь знаходити людей, у яких ви будете брати рекомендації та відповідально поставитися до підготовки цих листів. Не нехтуйте можливістю заробити відповідні рекомендації, працюючи над дослідженнями в МАН, це збільшить не тільки ваш «послужний список», а й навички самоорганізації, підготовки,

проведення та оформлення дослідницьких проектів.

Резюме (CV). Для вступу до вишів вам знадобиться академічне резюме. Воно відрізняється від резюме для роботи тим, що є більш докладним, розкриває вас із різних сторін і демонструє багатогранність ваших попередніх занять і досягнень.

Мотиваційний лист (letter of motivation, personal statement, etc). Есе на 1—2,5 сторінки, що оповідає про те, чому ви хочете вчитися в цьому вузі з цієї спеціальності і чому повинні вибрати саме вас. Це **центральний момент** вашої заявки на вступ. Ваші оцінки або результати тестів можуть бути не надто добрими з різних причин: недовчили предмет, поєднували навчання з роботою і не встигали як слід вчитися, закохалися нарешті. Для іноземних вишів набагато важливіше пізнати вас як людину, ваші інтереси і прагнення, ваші успіхи і невдачі, вашу мотивацію, ніж отримати студента, який уміє лише ідеально писати тести.

Відомо безліч випадків, коли сильний мотиваційний лист ставав вирішальним квитком до вузу. Тож в есе ви повинні розкрити себе як особистість. В Інтернеті можна знайти безліч шаблонів і прикладів написання мотиваційного листа, але член приймальної комісії, який читає по 500 листів у день, буквально з першого речення розпізнає такий лист, і він опиниться в кошику для сміття. Мотиваційний лист пишеться **індивідуально** і його правка і корегування можуть тривати кілька місяців (додаток 2 на с. 24).

При написанні листа необхідно дотримуватися чіткої структури викладу та академічного

стилю. Мотиваційний лист повинен містити всю необхідну інформацію, але не повинен перевищувати заданого обсягу. Як правило, кожен навчальний заклад задає чіткі критерії: яку інформацію надати в листі і скільки слів вона має містити (найчастіше це 250, 500 або 1000 слів). При роботі над текстом дуже важливо дотримуватися всіх вимог. Хорошою ідеєю буде порадитися з викладачами та друзями, запитати їхню думку про ваші сильні сторони та академічні якості, і тільки після цього починати писати. Якщо ви користуєтесь послугами освітньої агенції, вам можуть допомогти викласти вашу історію так, щоб зацікавити вашим листом членів відбіркового комітету. (Щоб активізувати учнів і показати, як різна презентація одних і тих же якостей впливає на рішення «покупця», можна використати мультфільм чи й сам вірш С. Михалкова «На рынке корову старик продавал»).

Переклад диплома чи атестата та додатка до нього (transcripts). Цей начебто нескладний момент в пакеті документів — потрібно всього лише перекласти документ та додаток до нього, завірити і відправити до вузу. Однак помилки в оформленні, перекладі, спроби перевести українські оцінки в європейську си-

стему кредитів або американську чи британську системи можуть привести до затримки в обробці ваших документів, прохання переробити переклад або до відмови у прийомі документів. Поняття «конкурс» при вступі ніхто не відміняв, і чітке дотримання формальних, нехай навіть не завжди зрозумілих вимог, обов'язкове для того, щоб ваші документи прийняли до розгляду.

Дослідницька пропозиція (Research proposal) потрібна буде вам лише для вступу на програми PhD (аспірантура / докторантура) і деякі програми магістратури (research master's programs). У ній кандидат розповідає про свій проект чи дослідження, яким він планує займатися в даному вузі. Також необхідно описати відповідний досвід роботи і (або) попередні дослідження і досягнення. Якщо ви користуєтесь послугами агентства, консультанти розкажуть вам, як скласти і оформити той чи інший документ, як скласти виграшний пакет документів для вступу, допоможуть уникнути помилок і стилістичних неточностей.

(Бажаючи використати плакат або слайд з переліком пунктів чи підготувати роздатковий матеріал)

8. ПРОЦЕС ВСТУПУ В ІНОЗЕМНИЙ ВНЗ

(Використайте мультимедійну презентацію чи роздатковий матеріал, можна заздалегідь доручити кільком учням підготувати і провести таку презентацію)

Учитель. Якщо ви вже вирішили спробувати отримати освіту за кордоном, в нагоді стане своєрідна «пам'ятка вступників у зарубіжний вуз»:

1. Розпочніть вибір курсу за півтора роки до передбачуваної дати початку навчання. У вас буде час розглянути альтернативи, оцінити «за» і «проти» і зробити висновок, які з варіантів є найбільш оптимальними. Підготовку до міжнародних іспитів краще починати в липні-серпні. А пакет документів для вступу повинен бути готовий до жовтня-листопада.

Терміни подання документів на програми магістратури та аспірантури, залежно від вузу і країни, можуть починатися в листопаді і закінчуватися в липні.

2. Не недооцінюйте себе. Освіта «де завгодно, аби лише за кордоном» — це марнування часу і зусиль. Вступити до університету «середнячка» ви завжди встигнете, для цього

необхідно менше наполегливості, ніж для підготовки і подання документів у гідний вуз. Радимо почати із кращих університетів.

3. Орієнтуйтеся на кращі університети за своїм фахом. Загальний рейтинг університетів мало що дасть для абітурієнтів. За кожним академічним напрямом існують окремі рейтинги вишів, із якими ви можете ознайомитися на сайті QS World University Rankings.

4. Підберіть кілька університетів, і в кожному з обраних університетів — кілька програм. Якщо ви вирішили навчатися за кордоном, хотілося б, щоб ваші зусилля, пов'язані із підготовкою і поданням документів, не були даремними. Вступ — це до певної міри лотерея, тому не варто концентруватися на одному закладі. Адже у випадку, якщо вас не буде зараховано до єдиного бажаного університету, ви не залишите за собою шляхів відступу, а інвестиції у вступ виявляться марними.

Деякі університети (наприклад, London School of Economics) дають можливість одночасно подати документи на дві програми, розставивши їх у порядку пріоритетності. Якщо вас не зараховано на найбільш бажану про-

граму, ваша кандидатура автоматично потрапляє до розгляду на альтернативну.

5. Уважно ознайомтеся з переліком документів та іспитів, необхідних для вступу. Оцініть час, який ви маєте в розпорядженні, і рівень вашої підготовки. Можливо, якщо наближаються дедлайни (кінцеві терміни) подачі документів, варто зорієнтуватися на програми, для вступу на які не потрібно складати купу іспитів і перекладати англійською дипломну роботу.

6. Обираючи програму, звертайте увагу на список предметів, обов'язкових та за вибором. На сайтах більшості університетів є зміст курсу і список літератури з кожного предмета — не полінуйтеся уважно ознайомитись із ними.

7. Зверніть увагу на викладацький склад. Обирайте програму, де хоч один із ключових викладачів займається науковою тематикою, що вас цікавить, або спеціалізується на вашому регіоні.

8. З'ясуйте на сайті кінцеві терміни (дедлайни) подачі документів. Пам'ятайте, що раніше ви подасте документи, то більше у вас шансів бути зарахованими. У низці університетів діє система "rolling admission" (без дедлайну), коли приймальна комісія проводить засідання з певною регулярністю й обирає з поданих за відповідний проміжок часу заяв. Як тільки місця на програму заповняться, заяви більше не розглядаються.

9. Складіть список документів. Якомога раніше формуйте список документів, необхідних для подання до університету. Що раніше все буде готово, то більше часу в запасі залишиться на подолання форс-мажорів. Спробуйте скласти план підготовки цих документів: коли та що потрібно підготувати.

Питання для обговорення:

1. Хто пам'ятає, чому для отримання освіти за кордоном потрібно завчасно починати підготовку до вступу? Скільки часу потрібно на підготовку документації для вступу (отримання гранту)?

2. Де шукати інформацію про закордонні навчальні заклади?

3. Які основні документи потрібні для подання до зарубіжного вузу?

Гра «Освітня агенція»

1. Проаналізуйте в групах запропоновану інформацію (додаток з на с. 25) про країну навчання за критеріями (таблиця).

2. Розділіться на пари (консультант-абітурієнт) і протягом 2 хв поставте 2-3 питання «працівнику освітньої агенції», потім поміняйтесь ролями.

3. Допоможіть «клієнту» скласти мотиваційний лист. Розкажіть про структуру, виділіть сильні сторони, мотиви, причини, перспективи і спробуйте сформулювати основні позиції мотиваційного листа.

Таблиця

Країна навчання	
1. Система освіти	
2. Умови вступу (освітній рівень, знання мови, вступні іспити тощо)	
3. Оплата навчання	
4. Можливості працевлаштування	
5. Мова навчання та наявність мовної підготовки	

Інформація для висновків учителя до справи «Плюс і мінус»

Отже, **перевагою** освіти за кордоном є вже те, що працевдавці сприймають випускника зарубіжного вузу як незалежну, гнучку, цілеспрямовану людину, котра уміє справлятися з труднощами. Тому таких співробітників хочуть бачити у себе провідні вітчизняні та міжнародні компанії.

Особливістю навчання за кордоном є його **практична спрямованість**. Зарубіжні університети прагнуть готувати фахівців, потрібних на ринку праці не тільки сьогодні, а й завтра.

Сучасна освіта дозволяє отримати **досвід роботи** ще в процесі навчання за кордоном, а до моменту отримання диплома більшість студентів уже працевлаштовані. Саме високим відсотком **працевлаштування** випускників передусім пишаються закордонні університети.

Дипломи європейських і американських університетів дозволяють не тільки **побудувати хорошу кар'єру** на батьківщині, а й **вибрати з безлічі пропозицій у різних країнах світу**.

Більшість європейських університетів беруть участь у партнерських програмах, що дозволяють студентам **"мігрувати"** у партнерські виші, або отримувати два дипломи різних країн замість одного.

Окрім того, проживання в іншій країні дозволяє **досконаліше вивчити мову**, розширити **світогляд**, познайомитись з новою культурою, **знайти друзів та майбутніх колег**.

Труднощі навчання за кордоном (куди віднести відповідні пункти на дошці, якщо вони ще не вписані, має вирішити клас, індивідуальний вибір може суттєво відрізнитися, так, самоосвіта і робота на канікулах можуть бути труднощами для одного учня і перевагами для іншого, важливо це озвучувати):

Мовний бар'єр, іноді подвійний (коли навчальна програма, наприклад, англійською, а мова середовища — польська чи німецька). Та і вчитися англійською — це не дивитися серіал в оригіналі, бо треба читати наукові праці, лекції, підручники, де багато професійної лексики.

Рівень освіти. У більшості країн через різницю освітніх програм та віку випускника

школи до вузів приймають тільки після 1—2 курсів українського вишу. Тому заздалегідь варто потурбуватися про обраний профіль навчання і відповідні рекомендації закладу. З іншого боку, це дає шанс скористатись програмами міжвузівського міжнародного обміну.

Адаптація. Потрібен час на звикання до нових умов. Якщо жити в гуртожитку, побутові питання спочатку забирають багато часу та і коштів.

Відмінності навчального процесу. Наприклад, у магістратурі німецьких університетів лекції займають всього 30 % часу. Решту часу треба працювати в групах, навчатись самостійно, писати роботи. Не можна пропускати пари.

Ніхто не розжовує матеріал, потрібно дійсно займатися **самоосвітою**. Добре, якщо вам на руки дадуть список авторів, праці яких потрібно прочитати. Студенту-іноземцю не легко визначитися, яку статтю з 2-3 сотень взяти за основу, як застосувати на практиці знайдений матеріал. А якщо згадати, що ви ще по діагоналі не читаєте, часу треба багато.

Оскільки такої літератури багато саме в бібліотеках при вузах, то на канікулах теж доводиться вчитися. Взяти з собою пару підручників і поїхати відпочити не вийде, з'яляться хвости.

Самостійний вибір предметів для навчання та складання розкладу. Якщо предмети обрані невдало, доведеться міняти розклад, від якогось предмета відмовлятися.

Інші критерії оцінювання робіт. Викладачі розповідають, чого вони від вас чекають. Але чи виконано всі вимоги іноді можна дізнатися вже після отримання оцінки. Треба тратити час, щоб вивчити ще й правила оформлення робіт, які відрізняються від українських стандартів.

Поєднання роботи та навчання. Якщо ви їдете вчитися не 5-6 років, а тільки на 1,5 роки і вам доводиться ще й покращувати своє знання іноземної мови, не бажано шукати підробітку. Бо навіщо їхати вчитись за кордон? Інші студенти все ж мають можливість підробляти, але це потребує ще більшої самоорганізації.

(Далі перераховуємо решту неохоплених, але вказаних школярами позицій, якщо такі є.)

Загальні вимоги до написання мотиваційних листів

Структура мотиваційного листа. Мотиваційний лист за змістом має складатися зі вступної, основної та заключної частин.

Дуже важливим є *перший абзац*. Адже саме тут ви привертаєте та утримуєте увагу читача. Головна думка, мета, предмет уваги мають бути озвучені в першому абзаці, а часто і в першому реченні. Не варто починати здалеку і через весь лист підводити читача до головної думки. У співробітників приймальної комісії навряд чи вистачить терпіння дочитати до кінця і зрозуміти, що ви хотіли сказати.

В *основній частині* необхідно перерахувати свої знання і академічні досягнення, а також описати відповідність попереднього досвіду обраній програмі. Зі змісту листа має бути зрозуміло, чому ви обираєте саме цей предмет (або кілька предметів) для вивчення, певний навчальний заклад, чого хочете навчатися в конкретній країні.

Необхідно показати, що ви на певному рівні розбираєтеся в улюбленому предметі. Щоб охарактеризувати свої академічні навички, перерахуйте, яким чином проходить ваше навчання — у навчальному закладі на лекціях і семінарах, чи практикуєте ви участь у конференціях, чи відвідуєте виступи фахівців та виступаєте з доповідями самостійно, чи читаете літературу з предмета, чи цікавитеся останніми науковими відкриттями в даній галузі?

Якщо у вас є власні статті, виступи, доповіді або розробки в цій області, їх в обов'язковому порядку потрібно перерахувати. Будьте конкретними, наводьте живі приклади вашої діяльності, успіхів і досягнень. Використовуйте професійну мову та термінологію.

Також в основній частині слід аргументовано пояснити причини, що спонукали вас обрати цей навчальний заклад. Не за-

йве продемонструвати, що ви ознайомилися з інформацією про обраний навчальний заклад.

Друга половина основної частини мотиваційного листа може бути присвячена вашим особистим якостям і вмінням. Наприклад, здібності знаходити спільну мову з різними людьми; працювати і / або вчитися в інтернаціональному середовищі (поважати культуру і традиції інших народів і країн); спільно реалізовувати проекти та ідеї; працювати одночасно над кількома завданнями, бути уважним до деталей, і багато іншого. Бажано проілюструвати все вище описане конкретними прикладами з життя.

Далі в основній частині слід підкреслити свої найсильніші сторони, які відрізняють вас від інших претендентів. Необхідно продемонструвати вашу цілеспрямованість, упевненість і готовність боротися за обране місце.

Завершити мотиваційний лист можна інформацією про ваші кар'єрні очікування. Опишіть, ким ви плануєте працювати після закінчення даної програми навчання. Якщо ви вже маєте досвід роботи, то як, на ваш погляд, зміниться ваша кар'єра після отримання бажаного диплома.

Можливо, ви ще не визначилися зі своїм професійним майбутнім, але деякі думки та ідеї на цей рахунок у вас вже є. Викласти їх логічно і структуровано. Ця частина не повинна бути довгою. З наведених вами аргументів має бути зрозуміло, що можливість вчитися за даною програмою значно допоможе вам у професійному майбутньому. Перелічіть конкретні думки та ідеї. І не забудьте вказати, що використовуєте свої знання, навички та ідеї, ви також зможете принести користь навчальному закладу — наприклад, взяти участь у наукових дослідженнях.

ВИЩА ОСВІТА ЗА КОРДОНОМ

Англія

Для навчання в Англії необхідно мати атестат про закінчену середню освіту або диплом бакалавра і добре володіти англійською мовою (мати сертифікат TOEFL, IELTS або Cambridge Certificate). Міжнародні програми навчання відбуваються виключно англійською мовою.

Вища освіта в Англії для іноземців є платною, а вартість навчання залежить від спеціальності та рівня освіти (бакалавр, інженер, магістр). Розмір оплати за навчання кожен вуз встановлює індивідуально.

Студенти можуть легально працювати. Зароблених коштів може вистачати на часткову оплату проживання, харчування, транспортні видатки. Студенти самостійно покривають витрати, пов'язані з проживанням. Витрати на проживання, харчування, книги, транспорт становлять від 5000 до 7000 фунтів стерлінгів на рік.

Програми навчання на рівні BA (**BA Programme**) — це освіта на рівні бакалавра та інженера. Освіта BA є запорукою доброї праці для випускника як в Англії, так і в інших країнах Європи. Будучи випускником однієї зі спеціальностей BA, можна продовжити навчання в одному з вузів Англії або іншої країни Європи та отримати диплом магістра (MA Degree). Оплату за навчання на рівні undergraduate (BA Degree) можна не сплачувати при умові отримання спеціальної позики, котра покриває усю вартість навчання. Позику потрібно буде сплатити під час трудової діяльності.

MA Programme

Програми навчання на рівні MA (MA Programme) — це освіта на рівні магістра-тури. Система освіти у Англії є дворівневою, це означає, що студент спочатку повинен отримати диплом бакалавра або інженера (BA Degree), а вже потім може отримати диплом магістра (MA Degree).

Найбільшими академічними центрами Англії є: London, Bath, Birmingham, Leicester, Manchester, Brighton, Bristol, Cambridge, Canterbury, Coventry, Leeds, Liverpool, Oxford, Sheffield, Southampton, York.

Birmingham City University — універ-

ситет має такі факультети: архітектура, будівництво, фотографія, дизайн, інформатика, логістика, механіка, електротехніка, реклама, банківська справа, психологія, соціологія, управління і охорона навколишнього середовища та багато інших факультетів.

Roehampton University — вищий нав-

чальний заклад, що займає п'яте місце у списку найпрестижніших вищих навчальних закладів Лондона. Університет пропонує навчання на трьох рівнях: бакалавр/інженер, магістратура, аспірантура. Університет пропонує такі факультети як: антропологія, історія мистецтв, біомедицина, управління в бізнесі, інформатика, креативне письмо, бази даних, харчові технології, human resources, права людини, управління інформацією, мультимедіа, лінгвістика, продажі, імунологія та багато інших.

Чехія

Система вищої освіти

Для отримання вищої освіти в Чехії можна обрати один із 24 державних університетів або вступити до профільного інституту й отримати одну з 200 наявних технічних спеціальностей. Система вищої освіти в Чехії має три рівні: 3 роки триває навчання на рівні бакалавр, потім — магістр (навчання триває від 1 до 3 років), аспірантура (навчання триває 3 роки). Є також навчальні програми, які не вимагають наявності диплома бакалавра і навчання на них триває від 4 до 6 років.

Умови вступу

Основним документом, на підставі якого відбувається зарахування до вищого навчального закладу, є атестат про закінчену середню освіту. Усі абітурієнти, незалежно від того, з якої країни походять, повинні заповнити ті самі аплікаційні документи. На деяких спеціальностях є також обов'язкові вступні екзамени.

Вартість навчання

Студент-іноземець може навчатись на платній або безплатній формі навчання. На безплатній формі можуть навчатись студенти, котрі закінчать платні мовні курси та успішно складуть іспит з чеської мови. Такий студент оплачує тільки вступний внесок у розмірі 15 євро. Додаткові оплати є на тих спеціальностях, де навчання відбувається іншою мовою (здебільшого англійська). Оплата за один рік навчання у такому разі становить від 3000 до 9500 євро. Місце в гуртожитку

для студента коштує від 25 до 85 євро в місяць, а за оренду квартири — від 230 євро на місяць.

Працевлаштування студентів

Студент-іноземець у Чехії може працювати без додаткових дозволів на працю. Однак у Чехії рівень безробіття є досить високим, тому студент може розраховувати на незначну оплату за роботу. Найпростіше знайти роботу в Празі та Пільжні. Будучи дипломованим спеціалістом, можна шукати працю за посередництвом місцевих центрів зайнятості, Міністерства праці або за допомогою бази EURES.

Після прибуття до Чехії студент повинен зареєструватись у місцевому відділку поліції. Якщо особа перебуває в країні більше ніж 3 місяці, то повинна подати документи на дозвіл тимчасового проживання.

Додаткова інформація

Чеська мова є мовою викладання у вищих навчальних закладах і при вступі від абітурієнта може вимагатись наявність сертифіката знання мови, або абітурієнт повинен буде здати екзамени із мови. Якщо абітурієнт не знає чеської мови, то може записатись в університеті на підготовчий мовний курс, вартість якого становить ориєнтовно 3000 євро в рік.

Якщо вищий навчальний заклад підписав договір про міжнародну співпрацю, то студент такого вузу може подавати заявку на стипендію Міносвіти.

Студент може також отримувати соціальну допомогу або студентський кредит.

